

GENEZA

BIBLIA

DUPĂ TEXTUL EBRAIC

GENEZA

EDIȚIE ÎNGRIJITĂ DE
FRANCISCA BĂLTĂCEANU
ȘI MONICA BROȘTEANU

TRADUCERE, STUDII INTRODUCATIVE ȘI NOTE DE
FRANCISCA BĂLTĂCEANU, MONICA BROȘTEANU,
MELANIA BĂDIC, EMANUEL CONȚAC,
OCTAVIAN FLORESCU, VICTOR-LUCIAN GEORGESCU,
CRISTINEL IATAN, ALEXANDRU MIHĂILĂ,
DELIA MIHĂILĂ, OVIDIU PIETRĂREANU,
TARCIZIU-HRISTOFOR ȘERBAN, SILVIU TATU

 HUMANITAS
BUCUREȘTI

CUPRINS

Introducere generală	7
Introducere la Tora (Pentateuh)	65
Introducere la Cartea Genezei	73
Notă asupra traducerii	83
Transliterări din ebraică	85
Sigle	87
GENEZA	91
Note	197
Bibliografie	345

NOTĂ ASUPRA TRADUCERII

Traducerea de față urmează textul masoretic din *Biblia Hebraica Stuttgartensia* (BHS), *editio quinta emendata* (1997) – ediție critică realizată după *Codex Leningradensis*.

Este o încercare de traducere cât mai apropiată de textul original, pe cât permite limba română. Astfel, s-au păstrat expresiile specifice (de ex. „pe fața tăriei cerurilor“), inclusiv unele redundanțe caracteristice (de ex. „Când au auzit glasul Domnului Dumnezeu [...], omul și femeia lui s-au ascuns de fața Domnului Dumnezeu“); s-a urmărit menținerea metaforelor, chiar dacă uneori ar putea suna mai neobișnuit pentru omul modern. S-a dat o atenție deosebită topicii – factor important de accentuare, dar și de conferire a unei anume muzicalități textului (de ex. „Străin și pribeag sunt eu printre voi!“).

S-a respectat textul masoretic, chiar unde acesta are pasaje dificile; echivalările paralele din versiunile antice sau din targumuri, precum și locurile unde concordanța între ele poate oferi o soluție, au fost semnalate în note (de ex. Gen 47:21). S-a ținut seama de cazurile în care, față de textul scris (*ketiv* – de la *KTB* „a scrie“), textul masoretic însuși propune o emendare (ebr. *qere* – de la *QR'* „a citi“). Dacă uneori au fost necesare completări pentru înțelegerea textului, acestea au fost puse între paranteze drepte.

Privitor la așezarea în pagină, s-a păstrat în general împărțirea în paragrafe din ediția originală.

Notele explicative însoțesc textul traducerii în finalul volumului. Ele oferă atât variantele semnificative din Pentateuhul Samaritean, Septuaginta, Vulgata și Peshitta, cât și comentarii care ajută la mai buna înțelegere a textului: explicarea anumitor *realia*, lămurirea unor concepte specific biblice, evidențierea unor paralele cu alte texte biblice sau cu literatura/istoria Orientului Apropiat antic, posibile emendări ale textului sau redarea sensului literal atunci când unele emendări foarte probabile au fost acceptate în traducere.

Numele proprii au fost redată într-o transliterare simplă (urmând ca în note să apară o transliterare cât mai exactă științific). Conform principiilor ortografice generale, numele deja intrate în limbă au fost redată așa cum sunt ele tradițional cunoscute (de ex. Isac, nu Iṭhaq).

Ținând seama că este vorba de un text care provine dintr-un trecut îndepărtat, că există o tradiție îndelungată a traducerii Bibliei în limba română, că textul rămâne contemporan cu toate generațiile, s-a urmărit echivalarea lui într-o limbă actuală, firească, evitând atât arhaismele devenite cvasi-ininteligibile, cât și neologismele stridente și lipsite de conotații poetice.

Am dorit astfel să ne apropiem, pe cât posibil, de frumusețea originalului: pentru omul credincios ea este „semnătura“ Duhului lui Dumnezeu.

Traducerea se adresează unui grup larg de cititori, profilul de bază al destinatarului fiind omul interesat de probleme biblice, fără să dețină o pregătire specializată în domeniu.

Participanții la acest proiect aparțin mai multor confesiuni: catolică, ortodoxă, baptistă și pentecostală, încercându-se astfel realizarea unui text acceptabil pentru toți. Domeniile de expertiză ale participanților sunt studiile biblice, filologia clasică și orientalistica.

TRANSLITERĂRI DIN EBRAICĂ

א alef = '

ב, ב bet = b, b

ג ghimel = g, g

ד, ד dalet = d, d

ה he = h (la final, fără mapiq^h)

ו waw = w

ז zain = z

ח het = h

ט tet = t

י yod = y

כ, כ kaf = k, k

ל lamed = l

מ mem = m

נ nun = n

ס sameh = s

ע ain = 'e

פ, פ pe = p, p

צ țade = ț

ק qof = q

ר reș = r

ש sin = s

שׁ šin = ș

ת, ת taw = t, t

Vocale lungi

ֶ qameț = ā

ֵ țere = ē

ֹ holem = ō

ִ hireq gađol = ī

ֻ șureq = ū

ֺ holem waw = ō

Vocale scurte

ֿ segol = e

ֿ hireq = i

ֿ patah = a

ֿ qameț hatuf = o

ֿ qibuț = u

ֿ ș^eva = e

GENEZA

¹La început, când a creat Dumnezeu cerurile și pământul, ²și pământul era deșert și pustietate, și întuneric era peste fața adâncului, iar Duhul lui Dumnezeu se purta peste fața apelor, ³Dumnezeu a spus: „Să fie lumină!” Și a fost lumină. ⁴Și Dumnezeu a văzut că lumina este bună și a despărțit Dumnezeu lumina de întuneric. ⁵Și Dumnezeu a chemat lumina „zi”, iar întunericul l-a chemat „noapte”. Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua întâi.

⁶Și Dumnezeu a spus: „Să fie o tărie în mijlocul apelor și să fie despărțitoare între ape și ape!” ⁷Și Dumnezeu a făcut tăria și a despărțit apele care erau sub tărie de apele care erau deasupra tăriei. Și a fost așa. ⁸Și Dumnezeu a chemat tăria „ceruri”. Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a doua.

⁹Și Dumnezeu a spus: „Să se adune apele de sub ceruri într-un singur loc și să se vadă uscatul!” Și a fost așa. ¹⁰Și Dumnezeu a chemat uscatul „pământ”, iar adunarea apelor a chemat-o „mări”. Și a văzut Dumnezeu că este bine. ¹¹Și Dumnezeu a spus: „Să odrăslească pământul verdeață: iarbă care să dea sămânță, pom roditor care să facă rod, după soiul lui, cu sămânța în el, pe pământ!” Și a fost așa. ¹²Și pământul a scos verdeață: iarbă care dă sămânță, după soiul ei, și pom care face rod cu sămânță în el, după soiul lui. Și a văzut Dumnezeu că este bine. ¹³Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a treia.

¹⁴Și Dumnezeu a spus: „Să fie luminători în tăria cerurilor ca să despartă ziua de noapte; ca să fie semne pentru soroace și pentru zile și ani; ¹⁵și să fie luminători în tăria cerurilor ca să lumineze asupra pământului!“ Și a fost așa. ¹⁶Și Dumnezeu a făcut cei doi luminători mari, luminătorul cel mare spre cârmuirea zilei și luminătorul cel mic spre cârmuirea nopții, și stelele. ¹⁷Și Dumnezeu i-a pus în tăria cerurilor ca să lumineze asupra pământului, ¹⁸și să cârmuiască ziua și noaptea, și să despartă lumina de întuneric. Și a văzut Dumnezeu că este bine. ¹⁹Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a patra.

²⁰Și Dumnezeu a spus: „Să mișune apele de ființe vii, iar zburătoare să zboare deasupra pământului, pe fața tării cerurilor!“ ²¹Și Dumnezeu a creat balaurii cei mari și orice ființă vie, târătoare de care mișună apele, după soiul lor, și orice pasăre înaripată, după soiul ei. Și a văzut Dumnezeu că este bine. ²²Și le-a binecuvântat Dumnezeu, zicând: „Fiți rodnice, și înmulțiți-vă, și umpleți apele din mări, iar păsările să se înmulțească pe pământ!“ ²³Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a cincea.

²⁴Și Dumnezeu a spus: „Să scoată pământul ființe vii după soiul lor: dobitoace și târătoare și fiare ale pământului, după soiul lor!“ Și a fost așa. ²⁵Și Dumnezeu a făcut fiarele pământului după soiul lor și dobitoacele după soiul lor și toate târătoarele pământului după soiul lor. Și a văzut Dumnezeu că este bine. ²⁶Și Dumnezeu a spus: „Să facem om după chipul nostru, după asemănarea noastră: ei să stăpânească peste peștii mării, și peste păsările cerului, și peste dobitoace, și peste tot pământul, și peste toate târătoarele care se târăsc pe pământ!“

²⁷Și l-a creat Dumnezeu pe om după chipul său;
după chipul lui Dumnezeu l-a creat;
bărbat și femeie i-a creat.

²⁸Și Dumnezeu i-a binecuvântat; și Dumnezeu le-a spus: „Fiți rodnici, și înmulțiți-vă, și umpleți pământul, și supuneți-l,

și stăpâniți peste peștii mării, și peste păsările cerului, și peste toate viețuitoarele care se târăsc pe pământ!“²⁹ Și Dumnezeu a spus: „Iată, vă dau toată iarba dătătoare de sămânță care este pe fața întregului pământ și tot pomul care are în el rod dătător de sămânță; să vă fie vouă hrană!“³⁰ Iar tuturor fiarelor pământului, și tuturor păsărilor cerului, și tuturor celor care se târăsc pe pământ, care au suflet viu, [le dau] toată iarba verde ca hrană!“ Și a fost așa.³¹ Și a văzut Dumnezeu toate câte făcuse și, iată, erau foarte bune. Și a fost seară, și a fost dimineață: ziua a șasea.

2

¹Și au fost isprăvite cerurile și pământul și toată oștirea lor. ²Și Dumnezeu a isprăvit în ziua a șaptea lucrarea sa pe care o făcuse. Și s-a odihnit în ziua a șaptea de toată lucrarea sa pe care o făcuse. ³Și a binecuvântat Dumnezeu ziua a șaptea și a sfințit-o, căci în ea s-a odihnit de toată lucrarea sa pe care a săvârșit-o Dumnezeu.

⁴Acestate sunt obârșiile cerurilor și ale pământului, când au fost create.

În ziua în care Domnul Dumnezeu a făcut pământ și ceruri, ⁵și nici un tufiș al câmpului nu era încă pe pământ, și nici o iarbă a câmpului nu odrăslise încă, pentru că Domnul Dumnezeu nu dăduse ploaie pe pământ, iar om nu era ca să lucreze pământul, ⁶dar un abur se ridica din pământ și adăpa toată fața pământului, ⁷Domnul Dumnezeu l-a plămădit pe om, țărână din pământ, și a suflat în nările lui suflare de viață, și omul s-a făcut ființă vie.

⁸Și Domnul Dumnezeu a sădit o grădină în Eden, la răsărit, și l-a pus acolo pe omul pe care-l plăsmuise. ⁹Și Domnul Dumnezeu a făcut să odrăsească din pământ tot pomul plăcut la vedere și bun de mâncare, și pomul vieții în mijlocul grădinii și pomul cunoașterii binelui și răului.

¹⁰Și un râu ieșea din Eden ca să adape grădina, iar de acolo se împărțea în patru brațe. ¹¹Numele celui dintâi este Pișon; el înconjura toată țara Havila, unde se găsește aur. ¹²Iar aurul din țara aceea este bun; acolo [se găsesc și] bdeliul și piatra de onix. ¹³Numele celui de-al doilea râu este Ghihon; el înconjura toată țara Cuș. ¹⁴Numele celui de-al treilea râu este Tigru; el curge pe la răsărit de Așur; iar cel de-al patrulea râu este Eufrat.

¹⁵Și Domnul Dumnezeu l-a luat pe om și l-a așezat în grădina Edenului ca s-o lucreze și s-o păzească. ¹⁶Și Domnul Dumnezeu i-a poruncit omului zicând: „Din tot pomul grădinii poți să mănânci, ¹⁷dar din pomul cunoașterii binelui și răului să nu mănânci, căci în ziua când vei mânca din el vei muri negreșit.“

¹⁸Și Domnul Dumnezeu a spus: „Nu este bine să fie omul singur; îi voi face un ajutor pe potrivă lui!“ ¹⁹Și Domnul Dumnezeu a plămuit din pământ toate fiarele câmpului și toate păsările cerului și le-a adus la om ca să vadă cum le va chema; și cum avea să cheme omul fiecare vietate, acela să-i fie numele. ²⁰Și omul a pus nume tuturor dobitoacelor și tuturor păsărilor cerului și tuturor fiarelor câmpului, dar omului nu i s-a aflat ajutor pe potrivă lui.

²¹Și Domnul Dumnezeu a făcut să cadă un somn adânc peste om și el a adormit; și a luat una din coastele lui și a închis carnea la locul ei. ²²Și Domnul Dumnezeu a zidit, din coasta pe care o luase din om, o femeie și i-a adus-o omului. ²³Și omul a spus:

„În sfârșit, aceasta este os din oasele mele
și carne din carnea mea;
aceasta se va numi «femeie»
căci din bărbat a fost luată!“

²⁴De aceea va lăsa bărbatul pe tatăl său și pe mama sa și se va lipi de femeia sa și vor fi un trup.

²⁵Omul și femeia sa erau amândoi goi și nu se rușinau.

¹Șarpele era mai dibaci decât toate fiarele câmpului pe care le făcuse Domnul Dumnezeu. El i-a zis femeii: „Oare Dumnezeu chiar a spus: «Să nu mâncați din nici un pom al grădinii?»” ²Și femeia i-a spus șarpelui: „Din rodul oricărui pom al grădinii mâncăm; ³dar din rodul pomului care este în mijlocul grădinii, Dumnezeu a spus: «Să nu mâncați din el, și să nu vă atingeți de el, ca să nu muriți!»” ⁴Șarpele însă i-a spus femeii: „Hotărât nu veți muri! ⁵Dar Dumnezeu știe că în ziua în care veți mânca din el vi se vor deschide ochii și veți fi ca Dumnezeu, cunoscând binele și răul!”

⁶Și femeia a văzut că pomul este bun de mâncare și că este o desfătare pentru ochi, și că pomul este de dorit pentru că dă pricepere; și a luat din fructul lui și a mâncat; și a dat și bărbatului ei care era cu ea și el a mâncat. ⁷Și li s-au deschis ochii amândurora și au cunoscut că erau goi și au cusut frunze de smochin și și-au făcut șorturi.

⁸Când au auzit glasul Domnului Dumnezeu, care umbla prin grădină în adierea zilei, omul și femeia lui s-au ascuns de fața Domnului Dumnezeu printre pomii grădinii. ⁹Și Domnul Dumnezeu l-a strigat pe om și i-a spus: „Unde ești?” ¹⁰[Omul] a spus: „Glasul tău l-am auzit în grădină și m-am temut, căci sunt gol, și m-am ascuns.” ¹¹[Domnul Dumnezeu] a spus: „Cine ți-a zis că ești gol? Oare ai mâncat din pomul din care îți poruncisem să nu mănânci?” ¹²Omul a spus: „Femeia pe care mi-ai dat-o să fie cu mine, ea mi-a dat din pom și am mâncat.” ¹³Și Domnul Dumnezeu i-a spus femeii: „Ce ai făcut?” Iar femeia a spus: „Șarpele m-a amăgit și am mâncat.”

¹⁴Și Domnul Dumnezeu i-a spus șarpelui:

„Pentru că ai făcut aceasta,
blestemat ești tu între toate dobitoacele

și între toate fiarele câmpului;
 pe pânțele să umbli
 și țărână să mănânci în toate zilele vieții tale!
¹⁵Dușmănie voi pune între tine și femeie,
 între sămânța ta și sămânța ei;
 ea îți va zdrobi capul,
 iar tu îi vei prinde călcâiul.“

¹⁶Femeii i-a spus:

„Voi spori mult chinul sarcinii tale,
 în durere vei naște fii;
 către bărbatul tău va fi dorința ta
 și el va stăpâni peste tine.“

¹⁷Și lui Adam i-a spus:

„Pentru că ai ascultat de glasul femeii tale și ai mâncat din
 pomul din care îți poruncisem să nu mănânci,
 blestemat este pământul din pricina ta.
 Cu trudă vei mânca din el
 în toate zilele vieții tale.

¹⁸Spini și ciulini îți va odrăsli
 și vei mânca iarba câmpului.

¹⁹În sudoarea feței tale vei mânca pâine
 până ce te vei întoarce în pământ,
 căci din el ai fost luat,
 fiindcă țărână ești
 și în țărână te vei întoarce!“

²⁰Omul a pus femeii sale numele Eva, căci ea a fost mama
 tuturor celor vii. ²¹Și Domnul Dumnezeu le-a făcut lui Adam și
 femeii sale tunici de piele, și i-a îmbrăcat.

²²Și Domnul Dumnezeu a spus: „Iată, omul a ajuns ca unul
 dintre noi, cunoscând binele și răul. Acum deci, nu cumva să-și
 întindă mâna și să ia și din pomul vieții și să mănânce și să tră-
 iască în veci!“ ²³Și Domnul Dumnezeu l-a alungat din grădina

Edenului ca să lucreze pământul din care fusese luat. ²⁴L-a izgonit pe om și a așezat la răsărit de grădina Edenului heruvimii și flacăra sabiei rotitoare ca să păzească drumul către pomul vieții.

4

¹Omul a cunoscut-o pe Eva, femeia sa, și ea a zămislit și l-a născut pe Cain și a spus: „Am dobândit un om prin Domnul.“
²Și iarăși a născut: pe fratele lui, pe Abel; Abel a ajuns păstor de turme, iar Cain a ajuns lucrător al pământului. ³După o vreme, Cain a adus prinos Domnului din rodul pământului.
⁴Abel a adus și el din întâii-născuți ai turmei sale și din grăsimea lor. Și a căutat Domnul către Abel și către prinosul lui. ⁵Iar către Cain și către prinosul lui nu a căutat; și Cain s-a aprins cumplit de mânie și i s-a posomorât fața. ⁶Și Domnul a spus către Cain: „De ce te-ai aprins de mânie și de ce ți s-a posomorât fața? ⁷Oare dacă faci binele, nu este primit? Dar dacă nu faci binele, păcatul pândește la ușă; și spre tine se îndreaptă dorința lui, dar tu să-l stăpânești!“

⁸Și Cain i-a spus lui Abel, fratele său: [„Să ieșim în câmp!“]. Și pe când erau ei în câmp, Cain s-a ridicat asupra lui Abel, fratele său, și l-a ucis. ⁹Atunci Domnul i-a spus lui Cain: „Unde este Abel, fratele tău?“ [Cain] a spus: „Nu știu! Oare sunt eu păzitorul fratelui meu?“ ¹⁰Și [Domnul] a spus: „Ce ai făcut? Glasul sângelui fratelui tău strigă către mine din pământ! ¹¹Acum deci, blestemat ești tu [și izgonit] de pe pământul care și-a deschis gura ca să ia sângele fratelui tău din mâna ta! ¹²Când vei lucra pământul, să nu-ți mai dea rodul său! Fugar și pribeag să fii pe pământ!“

¹³Dar Cain i-a spus Domnului: „Pedeapsa mea e prea mare ca s-o pot purta. ¹⁴Iată, astăzi m-ai izgonit de pe fața pământului,

și de fața ta mă voi ascunde: voi fi fugar și pribeag pe pământ, și cine mă va găsi mă va ucide!“¹⁵ Și Domnul i-a spus: „Dimpotrivă, oricine îl va ucide pe Cain, de șapte ori va fi răzbunat!“ Și Domnul i-a pus lui Cain un semn ca nu cumva să-l doboare cine îl va găsi.¹⁶ Apoi Cain a ieșit de la fața Domnului și s-a așezat în ținutul Nod, la răsărit de Eden.

¹⁷Și Cain a cunoscut-o pe femeia sa și ea a zămislit și l-a născut pe Enoh; el zidea o cetate și a pus nume cetății după numele fiului său, Enoh.¹⁸ Lui Enoh i s-a născut Irad; lui Irad i s-a născut Mehuiael; lui Mehuiael i s-a născut Metușael, iar lui Metușael i s-a născut Lameh.

¹⁹Iar Lameh și-a luat două femei: una pe nume Ada și alta pe nume Țila.²⁰ Ada l-a născut pe Iabal; el a fost strămoșul celor care locuiesc în cort și [cresc] vite.²¹ Iar numele fratelui său era Iubal; el a fost strămoșul tuturor celor care mănuiesc lira și fluierul.²² Iar Țila l-a născut pe Tubal-Cain, făuritorul tuturor uneltelor de aramă și de fier; sora lui Tubal-Cain era Naama.

²³Lameh le-a spus femeilor sale:

„Ada și Țila, ascultați glasul meu,
femei ale lui Lameh, auziți cuvântul meu:
un bărbat am ucis pentru rana mea
și un băiat pentru vânătaia mea.

²⁴Dacă de șapte ori va fi răzbunat Cain,
Lameh va fi de șaptezeci și șapte de ori.“

²⁵Și Adam a cunoscut-o iarăși pe femeia sa și ea a născut un fiu și i-a pus numele Șet, pentru că: „Mi-a dat Dumnezeu o altă sămânță în locul lui Abel, căci pe el l-a ucis Cain.“²⁶ Și lui Șet i s-a născut un fiu, și i-a pus numele Enoș. Atunci a început să fie chemat numele Domnului.